„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Бирлија у лебарској улици.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 138. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 13. СЕПТЕМБРА 1891. ГОДИНА XXVI

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: АНДРИЈА ПЛАВШИЋ.

ГЛАВНА СКУПШТИНА „МАТИЦЕ СРПСКЕ.“

Овакова чуда као што је била овогодишња главна скупштина „Матице Српске“ ваљда још није било, бар писац ових редова не сећа се, да је тако чудо икад видео и чуо. „Браниковачка“ легија упела је овде сву своју снагу, да од „Матице Српске“ направи себи уточиште, јер осведочив се да је на политичком пољу савршено на умору, мисли да ће своје благоутробије осигурати бар — у „Матици Српској.“ Грдила је противнике означив их „турбулентним елементима“, „фукаром“, „швиндлерима“ итд. борила се очајно — и успела је и ако не по све онако, како је то желила. Но, о томе ћемо чим пре да проговоримо у засебном чланку, а данас доносимо само извештај о тој знаменитој скупштини.

* * *

11. септембра састала се главна скупштина „Матице Српске“. Председник Милош Димитријевић кр. саветник и посланик на Мађарском сабору отвара скупштину тачно у 9 сахати. Владин повереник је г. Стеван Пеција-Поповић кр. саветник и овдашњи градоначеоник. Председник не налази за потребно, да владина повереника представи скупштини и ми то само онако, приватно дознајемо.

Читају се имена присутних чланова. После прочитања председник констатује да је присутних 90 чланова.

Председник предлаже, да се изабере одбор од три лица, који ће да прегледа позивнице, па да извести имају ли право гласа заиста сви чланови, који се пријавише — па уједно предлаже у тај одбор гг. др. Стеву Малешевића, Љубу Стефановића и др. Мишу Поповића. — Прима се.

Изабрани одбор после кратког времена извештава: да сви пријављени чланови имају заиста право гласа.

Председник на основу тога и опет отвара скупштину и захваљује члановима, што су се тако многобројно на ову скупштину потрудили. Позива секретара да извештава — али уједно предлаже да се не читају штампана извешћа, јер да их је сваки читати могао.

Лука Јовановић из Брода изјављује, да он та извешћа добио. није па да их није могао ни читати. (Жагор.)

Секретар Хаџић одговара, да су према закључку лањске главне скупштине та извешћа добили само чланови из Н. Сада, а спољашњи чланови, да су требали 3 дана пре скупштине доћи у писарницу „Матице“, па би та извешћа сами тамо узети могли.

Настаје вика, у тој вици закључено је да се извешћа имају читати.

Секретар Хаџић чита извешће управнога одбора. После прочитаног, пита председник, има ли ко какву примедбу на ово извешће.

Сава Стојковић приговара, да није речено да је умрьо Лаза Еремић а речено је, да је Г. Богдановић умро — а није умро, жив је. Секретар се извињава.

Др. Емил Гаврила. По §. 20. устава има управни одбор дужност да се брине о тачном растуривању књига, а у овом извештају нема ни речи о томе шта је у том погледу управни одбор учинио, — а сам зна да одбор ту своју дужност није тачно вршио, јер 1) ма да по решењу треба да сви чланови „рад и именик“ на 14 дана пре састанка скупштине добију, говорник сам и други многи ван Н. Сада које је упитао, ове године ту књигу никако добили нису; 2) по другом једном решењу могу сви чланови да добију накнадно све старе „Летописе“, што се још налазе, ако трошак за експедицију сносе, то говорник ма да је целу чланарину платио и ма да је од управног одбора искао да му се на његов трошак сви стари „Летописи“ пошљу, на то ни одговора добио није, 3) по даљем решењу сви редовни чланови имају да добију све „Књиге за народ“ Петра Коњевића, и он се уверио да их многи чланови не добијају, 4) „Летопис“ не излази уредно на означене дане годишње. Зато он прима извештај на знање с примедбом, да од сада управни одбор у својим извештајима и о растуривању књига извештава и од сада ту своју дужност тачније врши.

Секретар: тврди, да је „рад и именик“ разаслан, да „Летопис“ редовно свака 3 месеца излази, но не у одређене дане, да није истина да чланови имају права да добијају старе „Летописе“ и да „Књиге за народ“ само тако добијају ако за то поштарину плате.

Др. Гаврила: остаје при том, да су његови наводи истинити и да ће их на другом месту доказати морати, пошто му није могуће сад на брзу руку овде да изнађе све наведене закључке.

Председник каже да Гаврила није поднео свој предлог на писмено па да се дакле о њему не може већати.

Гаврила реплицира, да то није предлог него припомена. У осталом како би он и могао био да поднесе нисмен предлог, кад није ни знао о чем ће бити говора. Вели, да је председник питао ко има какву примедбу — а он је своју примедбу учинио.

Хаџић одговара да то јесте предлог, јер да се књиге, које Гаврила захтева, шаљу, имала би „Матица“ већи трошак.

Извешће прима се на знање већином гласова.

Секретар Хаџић чита извешће књижевног одбора. После прочитања прима се на знање.

Долази на дневни ред: избор председника.

Др. Стеван Малешевић предлаже, да се изабере досадашњи председник. Већина виче: „Живио!“

Лука Јовановић изјављује, да је врло тугаљиво говорити о личним стварима, али он у садањега председника нема поверења, па неће за њега да гласа. Јовановићу придружују се: Пера Попадић, Тоша Мартоношки, др. Е. Гаврила, Велимир Бугарски и Сава Стојковић.

Председник изјављује, да се он примити не може; да је стар, да није књижевник; него да се изабере који млађи, јер да је тешко с администрацијом, где се рукује с фондови у вредности од 800.000 фор. и т. д.

Др. Миша Поповић из Руме велича и уздиже председника, те вели: да је он био школски надзорник и већ за то, што је био школски надзорник, да је eo ipso књижевник (по томе ваљда Бог сваком школском надзорнику с том почашћу подељује и књижевничке способности!!).

Миша Рогулић позива председника „као Србина“, да у ово тешко време на том месту остане. (Дивне ли комедије!)

Председник као бајаги тешком муком прима се, па извлачи из џепа готов говор, који онда скупштини чита. Каже, да је „Матица“ у бољим околностима него што јесте (а за што није у бољим? Та он је био председник, а његови врсни пријатељи одборници!) не би се примио, али пошто је уверен, да је са мо он кадар да „Матицу“ спасе — **прима се.** (Ова му баш ваља! Неки се слатко смеју овој језуитској притворности.) За тим декламује нешто о слози и т. д. и завршује. — Предлаже Павла Новића за потпредседника. (Прима се.) Предлаже надаље, да се изаберу опет стари чланови управног одбора, а на упражњена 3 места да се изаберу: Паја Гостовић, М. Давидовац и М. Костић. — Прима се.

Долази на дневни ред предлог о измени правила.

Др. Ст. Малешевић жели, да се поведе генерална дебата.

Секретар Хаџић вели, да то не треба, јер је о потреби измене лањска скупштина закључила.

Малешевић остаје при својој жељи.

Председник вели, да не треба генералне дебате, већ да се одмах пређе на специјалну. Каже, да је то потребно, да се осигура „Матица“ против будућих невоља (!).

Др. Ђирић потпомаже Малешевића, пошто може и то бити, да се предлог у целости не прими.

Др. Е. Гаврила хоће да говори.

Председник прекида га и вели, да је главно питање: да ли да се предлог прими или не?

Гаврила вели, да он баш хоће да образложи, за што да се не прими.

Председник му дозвољава — али само брзо.

Гаврила каже, да се ту не да на брзу руку радити, јер је то врло важна ствар, па ако је потребно, мора се скупштина држати два и више дана. Вели, да не може да прими поднешен предлог за основу генералне дебате и предлаже да се исти врати одборима с тим да све параграфе устава узме у претрес а не само оне који се односе на изборе чиновника већ и оне, који се односе на књижевно делање друштва, и да се преради у напреднијем духу а не да се овако као што се види у предлогу у конзервативном духу крње права главне скупштине. — Разлози су ови: Он је уверен, да нико није против измене устава, и да је та потреба већ самим духом времена поникла, јер се из сравњивања нашег рада са радовима других Матица видело, да ми заостајемо, да су нас прекрилили, и у самој измени устава се полагала нада, да ће дати нашој Матици боља полета да своје сестре стигне и престигне, — од свега тога у

ЛИСТАК.

ПРИЧА ИЗ БАНАТА.

Ако се не варам, догодило се лане. Баш у кукуружњу бербу. Удовица пок. хромог Хамера, на срамоту целога света и на штету спаса сопствене душе своје, — скинула с главе своје црну махраму и спрегла са — Карлом Ритером.

Сељаци нису хтели спочетка у то ни да верују, јер ју познавали као поштену Швабицу, по кад се сватови одржали, рекоше: да то зна пок. хроми Хамер, он би се превртнуо у својој гробници.

Мало је њих знало, каква је голема невоља нагнала удовицу, да и по други пут ступи пред олтар. Да је то више њих знало, не би ју, сиротицу, толико кризмали.

Почетак је у томе, што су Хамеровичиног сина Ханса узели у топџије. Кад је Ханс у темишварској касарни први пут видео своју „менажу“, ону малу порцијицу меса, у својој огорчености на мах се пријавио да је болестан. Из шпитаља, за тим, писао матери својој, да га ослободи, па ма отишао у то име и који ланац земље, ил иначе он ће да учини оно, што је учинио сиромах Блуменшајн Филип, који се пре две године обесио у хонведском логору у Лугошу.

Хамеровица на мах упрегне коње, па и не напојив их уз пут, у једном касу стиже у град. Шта је она тамо свршила са пуковским лечником, не знам, али толико знам, да је Ханс још нека три месеца шалабазао по болници, за тим му издали „обшит“ и послали га кући. У касарни као да није стајао у бог зна каквом поштовању, јер кад се хтео да опрости са батеријом, капетан га изјури из дворишта напоље.

Ханс пак купи лепу плаву топџијску капу и сребрн талир за ланац од сахата, па онда укочено, као што приликује изученом војаку, оде у крчму код седам Шваба, што се налази тамо у Јосифовом предграђу и камо обично се свраћају Швабе кирџије тамо из рита

Кад је дошао у своје село, нашао га сасвим по старом. Блебетаве жене кречиле куће, деца са белом косом на глави, плазила језике за њим испод округло ошишаних багренових дрва, а за колима јурили и лајали шиљастих ушију керови.

Мати му, баш кречила кухињу. Кад опази свог сина, она викну: Јергле, ходи унутра, дошао ти браца из војачине!

Јергл био млађи син. Баш ушао у врт пун сунцукрета, са повеликим комадом у једној а бичем у другој руци. Чуо је да га зову унутра, али није хтео да уђе, био је врло стидљив. Кад ни на трећи позив није хтео да уђе, Ханс се ражљути и сам оде у врт, узме му бич из руке и поштено га одрапи по голим ногама. Јергл потскочи као рањен зец, па онда бесно мумлајући шопи комад о земљу.

У недељу после подне, оду два брата у најлепшој љубави у крчму. Тамо нађу сво село, почев од кнеза па све до глупог Јурја. Биле ту и жене са својим одојчадима, које су пијле кавом. Момчад завидљиво гледали у Хансову капу, и кад им Ханс испричао, каквим се лукавством ослободио од војачине, кнез га потапше по рамеоу и рече, кад би тако учинио сваки момак, онда не би било рата ни екзекуције. Ханс, који је пре био шуњало као и млађи брат му Јергл, стаде сад редом да узима девојке и поред трумбеташа да игра полку; попио је за тим литру-две вина и почео већ да замеће и кавгу са глупаком Јурием.

Кад је мати други дан у јутру будила своје синове, да иду за жетеоцима на њиву, Ханс рече, да се он још није одморио од војничке службе, Јергл пак не рече ништа, него навуче дуњу на своје ухо.

Трећи дан, ма да је био тежатник, браћа Ханс и Јергл, нашли се и опет у крчми. Крчмар није хтео да им да на веру. Ханс охоло баци на сто свој сребрни сахат са талиром на ланцу. Око девет сахата, кад је већ сваки поштен човек у постељи, упуте се прилично надерани кући. Незграпно се дерали идући улицом, палицама шпартали по шалукатрама, да су трезвени домаћини под покривачем својим у постељи, крстили се.

Кад их је мати сутра дан ујутру и опет гонила на посао, рећи ће Ханс: Нисмо ми надничари да другом радимо. Дајте ви мати нами писмено, те да идемо к судбеном столу и наша нека буде земља, па ћемо онда радити . . . .

Дабоме, да их томе научио крчмар.

— Дајте писмено!

То је рекао Ханс, али зато ипак Јергла мати ћопи по лицу четком којом је кречила тако, да је фрчући турио нос под дуњу. Удовица пак, љуто купећи изађе у двориште, па онда се поче јадати око ограде искупљеним суседима, како јој се синови не стиде искати писмено од ње, своје рођене матере.

Од то доба није могла да влада над својим синовима. Преко дан би зевали под уском стрехом од подрума, после подне би отишли у крчму, а у вече доцкан би се надерани враћали дома. Кад би им мати у подне износила чинију са јелом на сто, рекла би само: ждер'те пси! Они би пак навалили на чинију и пуним уст'ма би викали: дајте писмено!

Кад је удовица седила једном тужна на краткој клупи у дворишту, чула је како иза ограде неко свира у фрулу. Био је то Карло Ритер. Пруђио се потрбушке на меко сено, па се сунча на залазећем сунцу. Био је то велик човек, тај Ритер. Велик и јаки, као бик. Али и лењ, да му пара у том крају не беше. Банатски Шваба је марљив човек, али ако се који ода лењштилуку, онда превазиђе у том и по три Влаха из крашовске жупаније. Ритер је своју снагу само на то употребљавао, да за лулу дувана шопи о земљу ма ког вашарског Толдију, иначе, ако му лула са дугим камишом није у зуби, онда је зацело фрула. Некад је био субаша у хатару, али кад му Цигани јед-

предлогу не налази ништа, јер су само оне одредбе предложене за измену, које се односе на избор часника, чиновника и питомаца, на начин и време трајања тих избора, — а то тек неће дати већа полета Матици, то тек неће унапредити њен задатак, да шири просвету у народу — а то је тек највиша циљ овог друштва. Све оне одредбе, које се односе на то просветно и књижевно делање наше Матице остају у уставу какве су, њихова се промена не иште, дакле да останемо у том погледу где смо и били, а ко стоји, тај не иде, а ко не иде, тај заостаје, назадује, зато лежи у том предлогу назадњаштво, — те пошто баш та страна, која је изазвала потребу промене устава, непромењена остаје, не може се овај предлог примити ни за основу специјалне дебате већ треба да се врати одборима на прераду.

Дух конзерватизма види се јасно и из тога, што у 19. чл. предлога под 6-том тачком установљава се као једна задаћа главне скупштине: „узима на знање извештаје о раду књижевног одбора и оделења“, — међутим је досадањи устав много веће право дао главној скупштини, јер се тамо вели у чл. 19-ом: „Главна скупштина, као главна контрола друштвена, надгледа да се цел друштва и појединих фундација тачно и савесно постизава; и зато се извешћује о свима делима књижевног оделења и појединих одбора“..., те према томе је до сада имала права да контролише и критикује рад књижевни, а од сада по предлогу то не би смела чинити, јер јој се заповеда, да мора сваки извештај — какав је, такав је, — безусловно „на знање узети“, само климнути главом. — Погађам од куда је то поникло, а то је из оног неоснованог мишљења да главна скупштина као скуп књижевних и некњижевних људи, и трговаца и занатлија, у којем некњижевни људи већину имају, не може критиковати књижевни рад одбора, који се састоји из самих књижевника, — но та је тврдња неоснована, јер ма да когод не зна да прави ципеле ипак може најбоље сам знати, да ли му је добра и гди га тишти; ма да когод није књижевник ипак може пресудити, да ли је рад других добар за ширење просвете или не, а стара је истина, да најбољи критичари обично сами књижевници били нису.

Оваким уставом, какав се намерава променути, одузима се свака драж главне скупштине, јер би по њему сваки 5—6 година требало из даљних крајева са великим трудом и трошком само за то долазити, да се бирају часници и иначе да се само чују и „на знање узму“ извештаји, — те за то би од сада сваки и код куће остати могао и лепо мирно прочитати извештаје, који му штампани долазе.

У истом чл. 19-том се таксативно набраја, које извештаје има главна скупштина на знање да узме, — те би по томе ако би се у току времена појавила потреба за какав нов одбор или одељење, могла наступити прилика, да ти нови одбори не морају њојзи доносити извештаје јер нису напоменуте у том 19. чланку, а у досадањем уставу је било одређено да је она главна контрола свију појединих одбора и оделења, — и у томе лежи опасност, назадњаштво, јер се крњи контролно право главне скупштине.

Из свију тих узрока не може се примити овај предлог за основу и треба одборима да се врати ради прераде у оваком напреднијем правцу.

Др. Ст. Малешевић говори, како је потребно, да се изменама правила онемогуће неки „турбулентни елементи“ (читај: радикали). Предлаже, да се прими за основ специјалне дебате.

Лука Јовановић устаје против жигосања појединих чланова у извешћу, да су турбулентни (немирни, букачи). Вели, да ће „Матица“ пре настрадати и против себе изазвати сумњу, ако се све повери појединима, јер ће ови лакше ковати тобожње уроте него ли јавна скупштина.

Председник не да му говорити, велећи, да то спада у специјалну дебату.

Др. Недељковић каже: да је „Матица“ књижевно друштво, па народ од ње једино тражи књижеван рад. Он би руковање с новцем, књижевним наградама и стипендијама поверио другим органима, па да „Матица“ остане само књижевно друштво. Он жели да није нико члан, ко не плати одмах 50 фор., јер да је и онако чудно, да неко за ту малену своту (лако је њему, он је адвокат — па имаде пара!) може да буде члан једног књижевног друштва — —

Др. Јојкић упада: да је то специјално.

Председник вели: да је то генерално (а код Јовановића је било специјално!)

Др. М. Поповић прима предлог за основ специјалној дебати.

Ст. В. Поповић брани предлог (сад знате какав је, кад га он брани). Напада Гаврилу да је увредио друштво.

Проф. Сандић жели да се гласа.

Др. Ст. Павловић држи да је неумесно захтевати, да се мора одмах уплатити 50 ф.; треба да цео народ учествује. Прима предлог за основ специјалне дебате.

Др. Гаврила. (Бука, не даду му говорити.) Председник: Под каквим насловом хоће да говори? Гаврила одговара: на основу пословника, као предлагач да може да брани свој предлог. На послетку ипак му дозволише говорити. Брани свој предлог.

Председник закључује дебату. Мучи се да формулише предлог; помажу му. Гласа се. Прима се са свима гласовима против 9 предлог управног одбора за основ специјалне дебате. (Бука.)

Чита се предлог за измену чл. 3. правила. А. Сандић предлаже измену на §. 1. Хаџић приговара да то не може бити. Сандић се брани. Др. Илија Вучетић приговара (Вика. Сандић и Хаџић препиру се.)

Др. Ћирић пристаје уз Сандића — али вели даће гласати против њега. Предлаже да ко плати 10 фор. да буде примљен за члана одмах, па ако не плаћа тачно остале рате да престаје бити члан. Почиње да говори о историји „Матице“.

Председник упада у реч велећи да се код специјалне дебате не говори о историји. (!)

Ћирић вели да тиме само потпомаже свој предлог. Наставља говор. (Председник гунђа.) Ако н. пр. ко плати 20 фор. па умре — „Матица“ може на основу његове обвезнице остатак од 30 фор. од његових наследника и судбено утерати; па каквим правом, кад он никад своје право као члан „Матице“ вршио није?

Лука Јовановић потпомаже Ћирића ради уплате чланарине — (Вучетић упада) — предлаже даље да се за чланове приложнике смањи чланарина од 3 ф. на 2 фор.

Председник тражи од Јовановића писмемено а Јовановић вели: да, да зато сте ми лане и одузели ручак, јер га нисам заслужио! (Скупштина се смеје).

Др. Гаврила жели да се за потпомагаче снизи чланарина на 1 фор. и да им се на дан св. Саве даду сва издања „Матице“ у дотичној години.

Др. Стев. Павловић приговара стилизацији и поучава саставитеље извешћа како се српски кажу неке речи. Неки вичу да се стилизација може доцније мењати, док се предлог прими.

Др. Малешевић вели, да се на примљеном предлогу ништа несме мењати — ни стилизација.

Пера Попадић каже: да је врло жалосно кад се предлог, књижевног оделења мора стилистички исправљати — — „види се какве имадемо књижевнике!“ (Вика.)

(Наставиће се.)

Поглед по свету.

— **Заједничке министарске конференције у Бечу довршене су. Све три владе сложиле су се, погледом на предлог ратног министра, у томе, да се прорачун ратног министарства повиси за 6 милијуна фор., од којих отпада на Аустрију 4 а на Угарску 2 милијуна. Том повишицом кани ратно министарство да покрије трошак за повишење броја војске у миру и за помножење броја субалтерних (нижих) официра.**

— **Из Лондона стижу вести, да је Енглеско наканила, да сазове јевропску конференцију, која би имала закључити, да ће за будуће кроз Дарданеле моћи пролавити ратне лађе свих држава. Руеке новине расправљају већ о том предлогу па га једнодушно одбијају, а и пуним правом, јер ратно бродовље других јевропских власти нема да тражи ни у Дарданелима ни у црном мору ама баш ништа, пошто су све обале ових мора искључиво руска и турска својина.**

— **Ради нагомиланог материјала не можемо да доносимо наставак извештаја о главној скупштини радикалне партије у Зајечару. Но да наши штовани читаоци бар неколико о том збору одмах сазнаду, јављамо, да је први намесник министру-председнику Пашићу одговорио на телеграм, којим је скупштина поздравила краља и намесништво, с овим телеграмом:**

„Господину Н. Пашићу, председнику главног скупа народне радикалне странке. Зајечар.

Краљевско Намесништво поднело је Њег. Величанству Краљу Александру извјаву одности, коју сте Му ви данас изразили од втране главног скупа народне радикалне странке.

Краљевско Намесништво, у име Његовог Величанства, овлашћује вас, да изволите Главноме Скупу саопштити високу Краљевску захвалност на осећајима, којима је Скуп одушевљен према Престолу нашег омиљеног Краља.

Високо ценећи ова лојална осећања, којима скуп даје израза према Престолу Краљевско Намесништво не мање је срећно, што вас може овластити да саопштите Главномо скупу народне радикалне странке, да оно потпуно дели уверење скупа о потреби, да се у нашој драгој домовини учврсти слободна парламентарна владавина на темељу државног Устава, у корист Србије а на славу нашег узвишеног Господара. Живео Краљ Александар I.! Живео Народ Српски!

Београд, 8. септ. 1891. Јов. Ристић.“

Надаље јављамо да је главни скуп радикалне странке довршио свој рад 9. септембра у подне. Прочитан је извештај главног одбора и примљен акламацијом. Исто тако примљене су и четири резолуције акламацијом и пропраћене једнодушним одобравањем. Сваку од резолуција пропраћали су говорници говорима прим-љеним одушевљено. Изабрани су за чла нове главног одбора гг. Н. Пашић, Риста Поповић из Голупца, Д. Катић из Црквенца, Вуковић из Крагујевца, поп Марко Петровић из Бранковине, прота Милан Ђурић из Ужица, Милија Миловановић из Бачине, Вића Радовановић из Водица Станко Петровић из Житковца, Петар Шолајић из Драгачева, Јован Николић из Шепаја, а из Београда: Паја Мијаиловић, Светозар Милосављевић, Стојан Протић, Милутин Марковић, Ђура Милијашевић, Ник. Поповић, Димитрије Ђирковић и Милош Обркнежевић. Слога и једнодушност владали су у пуној мери.

Српско и словенско новинарство.

Босна и Херцеговина. Аграрно питање у Босни и Херцеговини. (Глас из Босне послат „Одјеку.“)

За последњих 20 година непрестано се појављују немири у Босни и Херцеговини, а томе су поглавити узроци: прво прогањање Српства, а друго нерјешено аграрно питање. Најодлучније избило је то народно незадовољство 1874., кад је невесињска пушка огласила душманима рат. И сав народ прихвати жељно овај поклич и устаде против насилника с којим се и дотле борио, — но ова борба место добра, донесе зло. На берлинском конгресу, 1878. доби Аустрија мандат преко воље Босанаца и Херцеговаца, да те двије чисто српске земље окупира и да у њима начини ред, а нарочито да ријеши аграрно питање.

За 13 година не сиједи и не хтједе Аустрија да ријеши ово питање, већ све оста по старој уредби, али с још горим додацима. Поред тога њене власти гоне Српство немилице, проглашују неку босанску народност и каква чуда не чине; српске школе затварају прогањају српске учитеље и свештенике, родољубе српске и јунаке, као да је Аустрија за то добила мандат, и не ријеши аграрно питање и уведе мир. Зашто то чине? Ако нису кадри ријешити питање, што се онда компромитују пред Европом? за што злоупотребљавају мандат?

Народ је незадовољан са швапском управом, а да је тако, у народу најбољи су сведоци: исељавање сеоског становништва и народни протест прије неколико дана у Прњавору, где је око 5000 српских сељака најсвечаније протестовало против неправде. Па шта учини влада? Мирно гледа како се сеоско становништво сели, па та места насељава Нијемцима; а у Прњавору мјесто да помогне, она тражи покретаче протеста да их гони. Треба зло увећати.

Из свега је јасно да босанска влада није способна за управу, а да се то још боље докаже ево како стоји данас аграрни спор:

Сељаци у Босни и Херцеговини, с малим изузетком, немају своје земље, већ земље припадају агама и беговима, по највише мухамеданцима. Сељак је дужан да обрађује земљу, а кад дође жетва има аги или бегу да даде трећину од свега прихода. Поред тога још и држави десетину такође од свега прихода.

Узмимо овај случај: неки сељак има 1000 ока жита 100 ока шљива и 200 ока кукуруза Од тога мора дати аги 333 оке жита, 33 оке шљива и 66 ока кукуруза; држави 100 ока жита, 10 ока шљива и 20 ока кукуруза, т. ј. од свега прихода даде 433 ока жита, 43 ока шљива и 86 ока кукуруза. Шта остаје, дакле њему?

Ово је зло за вријеме отоманске управе било много мање, јер је турска власт у производима узимала храну. Но Аустрија неће тако. Она тражи новаца. Има своје десетаре, који процјењују јако, а пошто им је влада обећала 4 проц. од свега, ако што више скупе, то су они и безобразнији. При том јадни сељак не смије ни шљиву да обере, ни храну. док му десетар не потпише десетину, па ма све иструлило.

Узмимо сад горњи случај: сељак има 1000 ока жита; десетар процијени да има 1500, и тако овај јадник даје држави мјесто 100, 150 ока, па и то не у житу, већ у готовом новцу. Жито се прилично искварило, те не може да прода у чаршији оку скупље од 8 новчића, а држава тражи од њега 12 новчића и тако плати 18 форината порезе само од жита, а он је међу тим добио за тих 150 ока 12 форината. Међу тим требало би да плати само 8 форината. Тако то иде од свега.

Сад тако исто мора и аги да плати 40 ф. Свега, дакле које аги, које држави даде 60 форинти, а он прода све жито за 80 фор. што значи да је цијеле године радио за 20 ф.

Ето сад расудите од куда ово стање у Босни и за кога издире српски сељак? Тако су сви испропадали, те данас не ће ни да раде — за другог. Боље је било за вријеме отоманске управе него сад што је. — Поред тога гоне га жандари — „мали богови“ и не даду ни српски мислити, осјећати! — Па још каже Европа, да то није ропство!

Сељаци су тако испропадали, да више и не ће да раде за другог, јер се сваки увјерио да је ово стање горе но под Турчином. Уз то „мали богови“ — жандари не даду душом данути. И још смију чивуцки листови говорити да је благостање, а не ропство у сред Европе!

* * *

ном украли опаклију испод њега, општина га избацила.

— Чуј, Карло, рече удовица приступив к огради, не би ли хтео да ми доведеш синове из крчме кући? Могао би их и протући...

— Нећу, рече Ритер кратко.

— Дала бих ти форинту.

Ритер остави фрулу и маши се луле. Не беше у њој већ давно дувана.

— Најпре овамо форинту!

Удовица изнесе из ормана форинту и рече: И штап свој понеси са собом!

Ритер оде у крчму и тамо ужасно издевета оба брата, па онда их одвуче кући као два телета и угура их у двориште. Пола села се слегло да гледа ово чудо.

Други дан цело после подне скитала се браћа дуж жељезничког насапа а пред вече, дођу кући и, као што се унапред договорили, незграпно вичући искали од матере писмено. Удовица морала и опет да се обрати к Ритеру. Овај пак, закључа врата, па онда за форинту тако их истуче, да су им све пуцала ребра.

Јергл је морао три дана да лежи у постељи, а Ханс баш за то оде у крчму. Читаву чакљу понесе са собом, гласно вичући, да ће сваког да премлати, ко се усуди да га дирне. Сад се згрне сво село око крчме, па и г. попа пушио је тамо на свом прозору. Удовица навалила на Ритера, да јој доведе сина кући. Ритер, међутим, искао напред форинту. Допала му се овака лака заслуга.

Удовица није донела форинту, него се устумарала замишљено горе доле по кући и дворишту. Видела је она, да муком уштеђене форинте врло брзо нестају и пошто је знала, да се Ханс неће тако лако махнути, побоји се, да ће фијока у часу да се испразни. Лупала је главу о том, како би што јефтиније да задобије Ритера?

Доцније дозове га к себи. Уведе га у собу и метне преда њ чашу комовице. Јергл шкргућући зубима гледао је из постеље великога Швабу.

— Чујеш, Ритеру, рече удовица, кад би ме узео за жену, имао би посла, а и синове ми, могао би да тучеш.

Ритер је замишљено гледао преда се, док му око не застаде на саћури, где је Ханс сушио свој дуван. ћутећки напуни своју лулу дуваном из саћуре и кад је видио, да дуван није хрђав, запитао је удовицу: А шта би ми био посао?

— Чуј, Ритеру! Мени је доста, да пазиш на синове ми.

Ритер устане и приђе кавезу, где је скакала тица креја. Донекле поче да јој цврка, а кад је видио да га тица и не гледа он рече: Па не марим!

Ето, тако се то догодило, да је Ритер узео за жену удовицу покојног шантавог Хамера, која му је могла бити мати. После сватова донео је своју опаклију, бацио је на креветац, па онда ту цело лето лежао и седио кад пушећи кад опет у фрулу свирајући. У кућу је улазио само кад је требало ручати или кад би Ханс спомињао писмено. Том приликом унео би унутра са собом и своју замашну дреновачу.

Превео **Милован.**

„Бачванин“ доноси под насловом: „Србине не клони!“ у броју 36. овај уводни чланак:

Хрвати триумфују!

Са свијех страна расцјепкане(!) им домовине — хрле вјерни синови мајке хрвацке у „средиште јужне словенске културе“ у бијели Загреб да се диве ту скоро отвореној изложби, да се сви нађу на окупу, на братски састанак, да један другом срдачно стисне руку, да се упознају они, који се не познаваше, и да се посавјетују око остварења мисли, која је у пошљедње вријеме узела толико маха, бива око уједињења свију хрватских земаља у једну цјелину, из чега би, шљедователно, настала и Велика Хрватска.

Него сјајан успијех загребачке изложбе сасвим је опио главе првака хрватских, па чак је занио и оне језујите, који до сада нијесу излазили фарбом на сриједу већ се плели ко пилад у кучине, извијајући и шеврдајући меденим ријечима, табож као неки заговаратељи српско — хрватске слоге!

Да, Хрвати су данас опијени слављем па су много што сметнули с ума, за што ће се касније да кају. За њих данас нема Срба, и то баш сад у тренутку опће раздрагености и опћег расположења хрватскога народа. Нигдје их на кругљи земној нема, нестало их је без трага. Има на против неке „влашадије“ неког „влашког накота“, „дозрела за сјекиру“, као што се изволио изразити орган хрватског првака, потурице Анте Старчевића.

Па ко је тако плитке памети да у овој прилици отварања загребачке изложбе не назре у свим главнијим догађајима који су се десили сад, ту скоро у Загребу демонстрације управљене само против тог „влашког накота?“ И дочек страних гостију, и подизање споменика срп. пјеснику фра Андрији Качићу, и назив „хрватска изложба“ а да се и не дотичемо онога, што је падало на банкетима при чаши вина! Ту Србина не видимо као госта позвана, ама ниједног; то је хвала српском сељаку из Хрватске и Славоније чији је производ на загребачкој изложби највећма заступљен. Јер двије трећине свега изложеногa производ је српског народа из Хрватске, утувите то браћо Хрвати! То је мука његових вриједних и измучених руку, ал ту њега нећете да видите. На част вам, кад сте тако ниско пали да се туђим перјем дичите!

Србина данас одасвуд лед бије, бије га и од пропаганде браће Бугара, и од стране Хрвата и од свакога. Препуштен си, српски народе, сам себи. Пошљедњи догађаји у Загребу најјасније нам илуструју, како су та браћа наспрам тебе расположени: попили би те у кашици воде. Него узалуд им је све копрцање и превијање, без тебе народе српски, не могу ни корака да направе; запамти да они тебе требају; а не ти њих.

Ако сад не видимо куда им смјерају циљеви, ако сад не прозиремо њихове намјере, онда нећемо никад, већ ћемо читавога вијека бити слијепци при здравим очима. Треба се узети на ум! На страну свако идеалисање, нек оде без трага свака помисао, на слогу са браћом; то је само утопија, чије бисмо пошљедице само ми осјетили. Србин неће, не може никако под овим увјетом, у оваком стању ствари, мислити на слогу. А оним, на жалост, Србима који и послије овако јасних доказа, искрености, брбљају о некој вајној слози треба запушити уста!

Још једну!

Србине, ти си паметан, ти си моћан, ти си племенит, ти си великодушан! Ради сам својом главом, не поводи се за којекаквим смутљивцима и обипрашинама! Упамти да си сам самцит, без искрених пријатеља!

У то име: срећан ти даљи самосталан рад!

Сомбор. **Ш . . . о.**

ДОПИСИ.

Србобран, 7. септембра. (Браниковачко начело: како им се кад свиди). Свако начело, које иде извесним правцем и простире се до извесних граница, има права да постоји, јер има свој одређен програм, по којем ће се кретати, и тек у току дужег времена даје му веће живости, попуњује га или га само у неколико измењује. Све друго, што хоће да се зове начело, а нема ових главних особина, није начело и не може постојати као начело, јер се креће према приликама, данас овако, сутра онако, а то ми зовемо политиком шеврдања или по народну речено: родила мајка шепртљу, надела име кубура. Оваку политику терају и наши слатки браниковци.

Кад се нађу у каквој борби, сложиће се и с црним ђаволом, ужећи ће свећу и матором даби, поклониће се и оном, чему се људи не клањају, само да им „начело“ одржи победу. О том смо се ми Србобранци много пута уверили, а поживи боже и нас и тамо њих, уверићемо се још и више пута. Свуда су они једнаки. Гледаш ли их у сабору, у јепархиској скупштини — свуда једни, па исти. Предњаци им се проневаљалили, па прете и својој околини, да ће је заразити губом. Но нека су стражари увек будни, истребиће губу из торине . . .

Три је године прошло, како се говори и пише, да су нам потребне још две учитељске снаге. Три године је требало браниковачким воћковима, да увиде ту потребу. А да је било питање о каквом „моловању“ цркве, то би данас већ била стара ствар. Није ни чудо. Сухопарне ствари, као што је школско питање, тешко им иду у главу. Не за то, што су глупави, него за то, што су неваљали. Па шта урадише? Као увек, тако и сад. Полутани — полутански. Установише само једно учитељско место. „Напор“ би био за њих, да од једанпут бирају онаква два учитеља, каква они мисле и каквог су лане изабрали. Хајд у осталом, од кога је — добро је, и доста је.

Лане у ово доба бирали су себи учитеља са девизом: да бирају старијег искуснијег „практичнијег“ (и добили су га!), а не као до онда, бирали су из скамије, па ни близу овом; даље, да бирају са лошијим сведоџбама, јер су до онда бирали учитеље са најбољим сведоџбама, па им загорчаше, а и нису баш ништа (кажу тамо они!). Тога мишљења били су све до половине августа ове године, а од половине овамо променише мишљење. Преко ноћ се разуверише и изабраше онога из скамије и са најбољим сведоџбама.

Ни једне немамо против избора и личности изабраног учитеља, јер да имадосмо, показали би јавно, него хоћемо да нагласимо, како се браниковци умеју на брзо да „разуверавају“. А није да су се разуверили, него учинише то, што су — неваљали. Код њих је јевтин пазар: опаклију према ветру. То им је и девиза, и начело и св. писмо и све. Тако им се данас свидело, а сутра можда са свим друкчије. Права чивутска политика!

Искрени и прави пријатељи школе и напретка нашега народа не смеју тако радити; не смеју се погађати, где се тиче добра свију нас. За то и сваког оног, који се прави мудрица и исповеда, да не припада ни једној странци, да дакле нема одређеног правца, мирном душом приброј браниковцима, а тако исто и оног, којем су пуна уста слоге. Ови не користе ни богу ни људма; све дају за трбух, а трбух ни за што. Шеврдање и тетурање од еведре до еведре — то је главно обележје њихово.

Нол, 6. септембра. (Мало више светлости). Више пута било је у јавности говора о нашој црквеној општини, али се још нико не нађе, да безпристрасно опише и изнесе на јавност право стање ствари. Наша црквена општина дошла је до свог лепог иметка, због дарежљивости и поклона нашег народа с једне стране, а с друге стране пак, добила је из политичне општине на основу паритета при деоби јараша скоро 40.000 фор. словом четрдесет хиљада фор. у готовини, које није никад трошила, јер н. пр. Мађари хоће да зидају стан своме кантору, а нами нетреба стан; то је онда нашој црквеној општини толику исту своту у новцу издала политична општина и т. д. а тако је исто било и у другим приликама. Због тога т. ј. ради лепог иметка наше црквене општине увек се налазило људи, који су за управом таке црквене општине тежили, да терају воду на своју воденицу, од којих је један био Стеван Матић са дружином, зетовима и родбинама, те су се на послетку тако осилили, да су већ сматрали црквено добро као својину, радећи по својој вољи и на своју корист, а при том не давајући пуних 5 година ни скупштини, па ни вишој власти никада јавна рачуна. Услед тога се народ здраво огорчио, те је више пута захтевао, да се рачуни положе, но они су увек сваки народни покушај са њиховим лисичјим удварањем код више власти осујетили. Тек 1887. године после толике борбе, испало је за руком црквеној општини, да се само те године рачуни прегледе; па гле! У тој једној години нашло се, да вођа Стеван Матић треба да врати црквеној благајни 800 фор. словом осам стотина фор. Даље, његов син Душан, отпуштени општински писар, а сада неки мајчин подкњиговођа у централној банци у Новом Саду, треба да врати 100 фор. што му је отац и родбина, из које се цео тај одбор састојао, издао, на незнам какве преписе црквених плаћева, а овамо токорсе отац са родбином, хоћу рећи одбор, закључио је био, да онда тек добије, кад исте препише, које никад ни преписао није, а како да их и препише, кад је само писар у општини био. Даље су незаконито издали као предујам 100 фор. у пркос председникова протеста, дру Пајици Јанковићу, као своме покровитељу, у процесу станарине с покојним парохом Грујићем. Исти др. Пајица у тој ствари ама баш ништа урадио није; а није ни могао урадити, пошто та ствар није код цивилног, него код духовног суда била, и пошто је све форуме иста ствар прешла, па чак и од самог министарства одобрена била, то ипак дрска господа нехтедоше досуђене станарине исплатити.

Кад би сва недела и покоре њихове овде редом набрајао, то би ме врло далеко одвести морало. Доста то, да су радили неограничено, што су год хтели.

Већина скупштине поднесе тужбу против истог самовољног одбора, услед самовласног и незаконитог руковања са црквеним иметком, и административни одбор у Новом Саду једва после силних молбакања изашље истражну комисију у особама: преч. г. Бороте, др. Војновића и Божидара Вујића. Комисија је безпристрасно свој рад обавила, проневере и многа друга чуда нашла, те је на основу реферадe исте комисије црквени одбор суспендован од стране административног одбора. Истражна комисија није могла сасвим тачно свој рад довршити, јер су рачуни црквени од две године фалили, који су административном одбору на прегледање послати били. Председник исте комисије, а и сама црквена општина молила је више пута, да се исти рачуни комисији издаду, но до данас их никад не добише; сигурно их је помрчина појела, а и како би се смели издати, кад у њима гордијев чвор лежи

У току истраге, а и после истраге осведочио се и сам административни одбор, о многим самовољама и незаконитостима што је црквени одбор починио. Тако су између осталог црквену земљу и плаћеве без лицитације по свом ћефу на вечито без дозволе и питања више власти продавали те је администст. одбор исте продаје уништио, и друге јавне лицитације наредио. Даље увидело се, да је вођа Стеван Матић у туторски дневник сам својом руком увео, да је тутор примио и издао 400 ф. а тутор од истих новаца ни повчића примио није и т. д. И ти људи су при свем томе на жалост ипак код наше духовне власти закриља имали.

Административни одбор ове године марта месеца разрешио је целокупну скупштину, која је имала смелост, тужити суспендовани одбор (те је тиме ваљда и господи некој код духовне власти увреду панела) и нов избор скупштине наредио; а руковање при избору, чујте, па се дивите (!!!), поверио је опет суспендованом своме одбору, који и сада још под истрагом стоји. У исто доба опет, конзисторија бачка услед многих клеветника тужаба од стране појединих лажљиваца и безбожника из суспендованог обора, премешта администратора парохије Радуловића у Пирош, што се усудио одрешити тај гордијев чвор у прљавим рачунима суспендованог одбора.

Вест о такој наредби здраво нас је огорчила, и хтедосмо законитим путем лека потражити, но се уздржасмо, јер смо увидили, да ће мо за најкраће време образину тим нашим браниковачким прапорцима и пузавцима са лица здерати. Избор је, као што је већ јављено било, и показао колико су та наша надри господа код народа омиљена и уважена, тако: да ни један у скупштину изабрат није, јер свест народна и опет одржа сјајну победу.

Али ево опет на жалост једног „коректног“ поступка наше више дух. власти. Она и овде не узе у обзир коректан поступак високопречасног г изасланика М. Ћирића, не узе у обзир ону огромну већину с којом победи наш народ ове две до три пришипетље Браникове, него на основу лабаве тужбе ове пропале мањине уништи цео избор скупштине, која је за три године 12.000 фор. својој цркви стекла. После кратког времена, услед решења адмунист. одбора, дођу у наше село као изасланици Његове Светости г. Шакрак и г. Муша да наименују одбор од 12 лица са председником г. администратор И. Тешићем који је оставио своју парохију у Хиђошу и дошао овамо ваљада да он умири раздражене духове, и да нам, као што сам каже, у пркос свештеником остане.

Црквена народом изабрана скупштина против истог решења благовремено је уложила призив код саборског одбора, надајући се, да ће као законито изабрата, потврђена бити. Али то је Његовој Светости дуго чекати, да му пришипетље не буду у звању, то ево и по други пут 2. (14.) септембра о. г. пошље свога изасланика конзисторијалног бележника Шакрака, да одма одузме од изабратих скупштинара управу, и да наименованом одбору преда. Шакрак дође, али на врло велики отпор наиђе, јер председник отворено изјави, да управе дотле неће предати, док се та ствар код највишег суда коначно не реши. Но сила бога не моли, он рече да му је патријарх тако упутство дао, да може силом политичне власти управу одузети. Бадава се доказивало и говорило; што рече то и уради, обративши се брзојавно поджупану за жандаре у помоћ.

И гле чуда, сутра дан дојезди надсолгабиров у општинску кућу, дозове тутора и председника и рече им: да се не противе властима, но да црквену управу одма предаду, јер ће се иста помоћу и силом жандара отети. У овом одсудном тренутку, кад виде председник са одбором, да су и жандари наређени за помоћ, не мога другчије, но им црквену управу предаде.

О судбино Србинова! О ти ђаволски прсте, који свагда пречиш и недаш Србину слоге. — Али не велим слога. Та ко је први позван да сеје љубав и слогу међу народом ако не свештеник; ко је позван да завађене развађа и безпристрасно им суди ако не духовник; ко је позван да опћину уреди, т. ј. да је истреби од грабљиваца и смутљиваца, ако не њена духовна власт. Па зар тако свети патријарше садиш љубав и слогу, а чистиш кукољ? Зар тако чуваш образ свој? Зар тако држиш задану реч своме народу као патријарх да ће ти чист образ као и рад бити?? Али Бог је свевидећи.

Ми и опет нећемо малаксавати, него, у нади да ће административни одбор бар толико резона у себи имати, да нам нашу апелату управи на Високославни саборски одбор.

Обраћамо се истом, да он буде безпристрастан судија тој нашој ствари; а ако не и ту, идемо на жалост и срамоту наше духовне власти самом министарству; ако и ту ненађемо заклона, онда ти мој народе не преостаје ништа, него вера и нада у Бога; а нама ће ипак задовољштина бити у томе да су ови наши грабљивци, клеветници и силници подпали под највећи и највиши суд — суд народа.

Један скупштинар.

Вести из места и са стране.

Главна скупштина „Матице Српске“ држана је у среду цео дан, па је настављена и довршена јуче пре подне. Пошто је извештај о тој скупштини врло поучан и занимљив, ми ћемо се постарати, да наставак тога извештаја добију и они наши поштовани претплатници, који држе само лист од петка.

Г. Барош, министар трговине, враћајући се из Цариграда, боравио је 10. о. м. у нашој вароши пола сахата, па је у пратњи вел. жупана г. Флата разгледао овдашњу творницу (фабрику) свиле.

Дилетанска престава. Старо-бечејска омладина приређује сутра 14. (26.) септ. 1891. у дворани код „ловачког рога“ дилетанску преставу са игранком. Чист приход иде у корист сиромашног једног ђака. Програм је овај: I. део: Четворопев. II. део: Доктор Робин, шаљива игра у 1 чину. III. део: Преки лек, шаљива игра у 1 чину.

Дуванска берба. Као што званични извештаји монопола дувана тврде биће ове године у Србији врло повољна берба дувана, те ће се овим подићи производња домаћег дувана, а спречиће се увоз турског дувана.

Потпора. Због неродице хране у 13 губернија у Русији морала је иста забранити извоз хране, на што су свестране новине гракнуле к'о да тобоже то није истина. Сад се та вест и опет потврђује, јер је руска влада издала до сада тим губернијама 21 милијон рубаља потпоре и снабдеће све зимским усевима.

Занимљива опклада Један Американац Швођанин и Енглез се опкладили ко ће пре преплivати канал Ла Манш између Француске и Енглеске. Пливачи ће поћи код Довера, а изаћиће на обалу француску у Калсу. Канал Ла-Манш је широк 7 километара.

Племенито. Из Крагујевца нам пишу: да више од петнаест тамошњих најодличнијих госпођица везу пешкире са разним одговарајућим натписима, с којима ће на дан шумадијских утакмица својеручно окитити коње и даровати витезе победнике. Победник највеће трке добиће цео бошчалук такође сав од српског платна. Честитајући врлим ћерима дичне Шумадије на том племенитом пожртвовању не сумњамо да ће се у подобним приликама многе српске сеје и шћери на њих угледати јер је то користан и патриотичан поступак а при том је и леп стари српски обичај који не треба напуштати.

„Шумадијско коло јахача кнез Михаило“ (удружење за подстицање побољшања домаћег соја коња и за уздизање витешкога духа) јавља ово: Шумадијске привредновитешке свечаности, које су биле заказане за 15. септембар, одлажу се на 22. септембар. Поновног одлагања неће бити ни у коме случају. Рок пријављивања такмичара, који је био одређен до 10. септембра продужује се до 15. истог месеца. Иначе, обзнањени разпоред остаје у свему у важности.

Спуштене цене. И на бродовима а тако и на жељезничким возовима биће знатно спуштене цене приликом овогодишњих свечаности које на дан 22. септембра приређује у Крагујевцу шумадијско Коло Јахача „Кнез Михаило“. Који путник жели да се тим спуштеним ценама користи, треба одмах да изиште путна уверења како за бродове тако и за жељезницу. При тражењу уверења треба казати имена лица за које се уверења траже. Уверења се могу добити у Београду код администратора „Витеза“ господина Јована Кондића чиновника дворске канцеларије Његовог Величанства краља и код управе шумадијскога Кола Јахача „Кнез Михаило“ у Крагујевцу.

Станови у Крагујевцу приликом овогодишњих шумадијских привредновитешких народних свечаности. Путници који за 22. септембар буду путовали у Крагујевац, а немају тамо осигуран стан, могу се ради тога обратити секретару управе господину Мијодрагу Васићу официру који ће одмах сваком одговорити где му је стан заузет.

Ноћни возови. Поводом овогодишњих шумадиских утакмица биће у саобраћају и ноћни возови на жељезничкој прузи између Лапова и Крагујевца и обратно. Ти ноћни возови биће у вези са ноћним возовима који иду од Београда к Нишу и обратно. Од Лапова до Крагујеваца ићи ће ноћни воз између 21. и 22. септембра (т. ј. између суботе и недеље) тако да они путници који из Београда пођу у суботу у 11 часова у вече, стижу у Крагујевац у недељу (на дан утакмица) у пола 3 сата у јутру. Из Крагујевца пак за Лапово поћи ће ноћни воз у недељу у поноћи, те путници стижу у Београд у понедељак у 5 часова из јутра.

Исправак. У нашем последњем броју поткрала се крупна погрешка у извешћу о IV. скупштини радикалне странке. Тамо се каже, да је одао пошту стрељаним родољубима поп Марко Бранковић а треба да стоји: поп Марко Петровић. (Није никакво чудо, кад непрестано имамо посла с Бранковићем. — Прим. слагачева.)

Огромна кућа. На Broadway-у у New-York-у стоји огромна зграда „Equitable“, која је још пре две године била највећа зграда у Америци, али до скора морала је ту част уступити палати Пулицеровој којој се штампа и издаје новина „World“. Од онда једва да је прошла година дана и већ се јавља, да ће се на Broadway-у градити нова кућа, којој, њезине огромности ради, неће бити равне на целом свету. Од свих грађевина на свету биће од ње виша само Ајфелова кула у Паризу и споменик Washington-ов, јер је овај последњи висок 550 стопа. Пре споменута зрада „Equitable“ висока је 172 стопа а Пулицерова палата 341 стопу, па кад би положио ове зграде једну на другу још увек би биле

ниже него ли ће да буде висока та нова здрада, која ће се градити. У тој згради биће сами дућани и пословнице разне врсти, па се рачуна да ће бити, таких локалитета равна хиљада! У те пословнице моће ће се долазити помоћу успињача на пару и то до десетога спрата; тамо ће се морати излазити па опет улазити у другу успињачу која ће се дизати до двадесетог спрата, а на последњих 6 спратова треба да се успиње пешке — јер ће цела зграда имати 26 спратова! Та зграда заузимаће ареал (површину) од 32.000 стопа. У висини од 300 стопа добива зграда облик торња, па на простору који се тим начином на крову добива, биће удешена башта. Саградиће се зграда већим делом уз оцели. Архитект је неки Е. Ф. Динкелберг. Трошак градње изнашаће 4 милијона долара (од прилике 8 милијона фор.) Друштво, које ће ту кућу да гради нада се, да ће бити већ готова идуће године.

„Agr. Z."

Кратке вести. А. Жак (Француз) издржао је ови дана сретно 50 дневно гладовање. За сво време гладовања пио је само дневно по мало воде и узимао неки прашак, што је сам препарирао. Тежина његова тела опала је са 142 на 114 фунти. — У темишварској изложби у индустријско одељене увукли се непознати разбојници и покрали разне драгоцености, музикалија, и оптичких справа у вредности од 8.000 фор. — Знаменити руски козак Ачинов оболео је умно, као што се из Петрограда јавља. — У Хеленгау-у погинуло је у угљаним рудокопима 27 раденика, који су у дубини од 360 метара радили. — Француско позориште спрема се да 24. децембра о. г. свечано прослави стотинити дан рођена романописца „Scribe Eugene-a." — Нов уредник „Отаџбине" сад је др. Милан Јовановић. — Роза Ђузепе духовник грофице Мазарини за време службе кад се је причешћавало, пао је обезнањен и за кратко време умро; говоре да је причешће било отровано.

Трговина.

Нови Сад, 12. септембра. Време је мало поладно, а облаци се никако не разилазе, час се разведри а час опет наоблачи. Киша никако да пада, ма да би је сваки радо дочекао. На нашој пијаци влада неко мртвило, храна се врло слабо довози а слабо се и купује. Цене се нису ни мало променуле него су остале по старом. Данас бележимо ове цене: Пшеница 10 ф. 20 н. Кукуруз 5 ф. 70 н. Јечам 5 ф. 60 н. Зоб 5 ф. 50 н. Наполица 9 ф. Нов Кукуруз у клиповима 2 фор 70 нов. Све од 100 килограма.

На осталим пијацама било је врло незнатне промене, само код дебелих свиња скочила је цена са 2 н по клг. Иначе је све по старом. Продавало се:

Теоци 8—14 ф по ком.
Овци 6—10 по пару.
Свињи дебели 42—44 ф.
Свињи млади 40—42 фор.
Маст 52 фор.
Сланина 52 фор.
Све од 100 килограма

*

Беч, 10. септ. (Централни марвени вашар на св. Марксу **Бајић и Остојић**). На данашњем вашару било је дотерано 4683 ком. угојених свиња мађ. расе и 5757. ком. младих назимади. Будући да је поред већег дотеривања ипак слабо било проће, то се ни цене никако нису дизале него шта више падале. Продавало се:

Прима роба 42—43 фор.
Средња „ 40—41 „
Лагана „ 35—39 „
Назимад „ 35—41 „
Све од 100. колограма.

*

Будимпешта, 11. септ. Пшеница је данас много пуђена, али је куповање врло ограничено било. Дневни промет се подмирио са 25.000 м. ц. Иначе друго зрно није имало скоро никакове проће. Цене се нису мењале. Данас су биле оваке цене: Потиска пшеница 10 ф. 60—75 новч.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 12. септембра.

Дукати — — — — — — — —	5·57
Наполеондори — — — — — — —	9·32
Немачка марка — — — — — — —	57.80
Лондон — — — — — — — —	117.50

Најновије вести.

Копенхаген. Чује се, да ће се цар руски на повратку 1. (13.) октобра у Русију састати у Свинеминде с царем Виљемом.

Цетиње Турска да задовољи рекламацији Црне Горе, казнила је све оне војнике који су пуцали на црногорски пароброд са 4½ године тамнице у Сан-Жан д Акр-у.

Уашингтн. Влада сједињених држава споразумела се с владама енглеском, француском и немачком како да поступају ако влада кинеска неби задовољила потраживања ових власти за случај немира у Кини. Ратни бродови ма које од ових власти биће дужни да узму у заштиту јевропско житељство.

Москва. Велика кнегиња Павла већ је шести дан у несвестици. Опште стање болеснице врло је рђаво.

Берлин. Немачке и француске новине подједнако се повољно изражавају о укидању присилних мера ради пасоша на немачко-француској граници.

Паланца. Краљица талијанска Маргарита у пратњи своје матере и војводкиње од Ђенове, посетила је румунску краљицу која лежи овде болесна.

ПРИПОСЛАНО.*)

Молим славно уредништво „Заставе" да прими ово неколико редака у свој цењени лист.

Нема ваљда лепшег села у Шајкашкој, али ни несретнијег од Ђурђева; и заиста ми Ђурђевчани најнесретнији смо људи и то поглавито у бележницима. Ево пре две године беше код нас бележник г. Јанчов па га се једва опростисмо, ал сад наиђосмо још на горег. А сад ћу само један случај да наведем о нашем бележнику Душану Л. Мошовићу и његовој истрази. Исти господин позове једном приликом грађанина М. Сазданића општинској кући и рекне му: Ти си Милане позван од суда да платиш за твоја два брата 105 фор. а. вр. судских трошкова, што су били затворени (а старији је још и данас у затвору). На ово му исти одговори: „Па добро господине, ал немам сад новаца, већ док дођем до хране платићу". А г. бележник га понуди, да му скине исти дуг, да не мора платити под условом, да половину њему да. Кад је овај чуо, да натарош иште полу одговори: „Кад ћу вама половину дати, онда волем платити све, па ћу барем бити миран и мирно спавати." Но сад кад је бележник чуо како овај мисли, понуди га да му да четврти део. И тако исти пристане и изброји му 25 фор., на коју своту да му бележник потврду, да исти неће више бити узнемирен а та потврда и данас се налази у рукама Милана Сазданића. Сад бележник кад је паре примио направи молбу са лажним документима: сведоџбом сиромаштва, крштеним писмом и т. д. и пошље на своје место. И доиста буде повероване и опроштено. Сада кад је дошло да је опроштено позове га овдашњи кнез Милош Илијин у општинску кућу и јави му да је опроштен од горе реченог дуга и онда уједно га запита: јел, шта су радила она три човека јуче код тебе? А овај на то одговори: траже пићу за марву да им продам, онда кнез упита плашљиво: а да ниси им дао ону потврду што смо ти дали преко оних новаца? а овај одговори, та нисам, нису они ни дошли за то, него за пићу. Боме не шали се да даш коме, јер ако ко то дозна, тешко теби, знаш, продаће ти се кућа и земља. (Садашњи кнез подписао је све те лажне Миланове документе још као касиром, ма да је стари кнез тај дан у званију био, па сад плаши Милана, да ће му се продати кућа и земља, ал не лаје куца села ради, него себе ради.) Таки случај учини наш добри поштени натарош још код ових грађана Паје Савина, Стевана Мушицка Младеновог, Проке Маринковог и Симе Мушицког Кузмана а тако и код више њих, само стару Локићку не мога да превари. Сви ови људи дали су му по 10 ф., а дуговали су по 47 фор. И тако људи ко људи, бојећи се да не би морали по двапут плаћати, упитају оног, па оног, те се тако рашчује бележниково арчење а чујем и ја, па жалећи народ, јер знајући шта је трпио и шта трпи, будем принуђен и тужим код вел. државног тужиоца г. Александра Козме у Будимпешти а исти господин пошље налог на судбени сто у Нови Сад на извиђење, који пошаље среском жабаљском суду а жабаљски суд ову је ствар одуговлачио и одуговлачио, па ваљда не би ни данас ту ствар покренуо да не јавих брзојавом на пресветлога г. жупана Шандора Белу у Сомбору и одма кроз неки дан будем позван суду и испитан, а шта мислите шта ми рече г. судац: па ако је бележник то и учинио он ће и попунити, дакле кад се натароши увате у замкама они ће попунити, а ако се не увате а ти народе вуци па како ти било. Ја онда г судцу одговорим на ове речи, да ће попунити, да то није доста, него молим да се исти стави под судску истрагу. На ово ми г. судац рече, да имам право што желим, и да ће наредити све људе који су у истој ствари код бележника били позвати и испитати. Но та ствар потраје један месец а он не позва дотичне људе те будем принуђен ургирати на г. надсолгабирова Заку да он даље истрагу спроведе, које и учини ал не изађе сам главом, него посла г. солгабирова Микошевића који доиста изађе лицем на Иван-дан и осветла образ свом старешини и показа се да је достојан свог званија и да је врло изображен човек на спрам својих људи. Дакле, чујте штовани читаоци: На Иван-дан као што рекох дође г. Микошевић и позове ме као тужиоца општинској кући а кад дођем назовем му: добар дан на које ме речи одпоздрави такође добар дан и одмах љутито запита: Јестел ви Тима Савин? а ја му одговорим да јесам. Онда ме даље упита: Јестел ви тужили натароша? одговорих му: јесам. Ви сте, рече солгабиров, тужили њега суду па ево и нама. Одговорих му: јесам. Даље ме није питао него одмах поче викати и претити затвором на које му одговорим, да се затвора у том погледу ни мало не бојим јер док сам служио Његово Величанство ц. Франца I. 15. Година као фелдвебел — и заото време никакву казну нисам имао а закон и вишу власт поштовао сам и поштоваћу па ове речи почне г. солга и претећи ми одговори, да ће ме прогласити за бунџију. Ви г. валда оћете да ме прогласите за бунџију што тужим непоштеног натароша који вара државу и народ и издаје фалични документе за добру наплату. Сад тек плане г. солга и оправи ме као старог човека са безобразним речма: Идите до . . . ., шта мислите, ни надао се нисам да ћу у XIX. веку таке речи чути од једног изображеног човека па још од старешине свог и то још мени као старом човеку, па у званију — том се нисам ни надао, и тако ме је изненадило да ми се сва соба окренула натрашке, те кад дођох себи мало, сетих се да му бар захвалим и захвалим му се са речма: Захваљујем се господине на истрази, да знате боље ви би и боље водили истрагу а задржите ви синко те речи за вас. На ове речи позове он полицију да ми захвали. па ме истерају напоље и тако истрага је завршена и г. солга је свој ремек показао. Дакле, драги читаоци оваког солгабирова немате ви нигде, зато ако гдегод буде упражњено место за фесолгабирова ја га препоручујем браћо, врло је фини леп и с народом врло је љубазан, оваког нисте имали, нити ћете имати. Сад још уздам се и очекивам од г. фесолгабирова Милана плем. Заке да ће ову истрагу даље довршити сам и надам се да од њега таке речи нећу чути, као од г. солге.

Ово, драги читаоци нека је од мене доста за сад а свршетак ове истраге ако буде нужно јавићу вам.

У Ђурђеву 15. јула 1891.

466 **Тима Савин.**

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво „Заставе" ни у ком погледу.

Прво ц. к. прив. дунавско паробродско друштво.

РЕД ПЛОВИДБЕ
путничких лађа од 19. априла 1891.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: **сваки дан у 7½ сати у вече.**

Из Новог Сада у Земун, Београд, Оршаву: **сваки дан у 7½ сати у вече.**

Из Новог Сада у Рушчук, Браилу, Галац: **средом, петком и недељом у 7½ сати у вече.**

Из Новог Сада у Будимпешту: **сваки дан у 6 сати ујутру.**

Нови Сад, 18. априла 1891

АГЕНЦИЈА.

ОГЛАСИ.

462 СТЕЧАЈ.

На основу закључка сл. политичне општине Аћанске — као патрона свију месних школа — од 17. (22.) августа о. г. бр. 138.; овим се расписује стечај са кратким роком на новоустановљено учитељичко место српске вероисповедне школе Аћанске.

Са истим местом скопчана је годишња плата од 500 ф. и петогодишња повишица од 50 фор. до 700 фор.; 100 фор. станарине односно стан у натури; 30 фор. у име огрева и 5 фор. у име оправке полупаних прозора на шк. дворани — све из благајне месне полит. општине у месечним једнаким оброцима у напред.

У дужност изабраној учитељици спадаће: у разредима, које јој одбор шк. определи, предавати све — законом прописане — предмете и поучавати сву женску децу ручном раду.

Молитељке, које ово место добити желе, нека своје добро провиђене, а оспособлењем из мађарског језика подкрепљене молбенице одбору овоме најдаље до 1. (13.) октобра о. г. подаструу.

Из седнице школског одбора, држане у Ади 8. (20.) септембра 1891. год.

Лазар Шевић, капелан, перовођа. 1—3 **Милош Бешлин,** председник.

Бр. 11254. гр.

Оглас дражбе.

Кр. котарски суд у Земуну даје на знање, да је услед молбе „Земунске пучке штедионе", предане дне 24. јула 1891. бр. 10 342. гр. дозволио овршну дражбу заплењених и на 20.707 фор. 45 новч. процењених покретнина састојећих се из разне нирнбершке и галантеријске робе Светозара Белића ради дужних 860 фор., да је за дражбу, која ће се обавити у месту Земуну овршениковој кући, установио један само рок на дан 1. октобра т. г. у 9 сати пре подне као и следећих дана и да ће се на тој дражби продавати покретнине најбољему нудитељу уз готов новац.

Кр. котарски суд
464 у Земуну 17. августа 1891. 1—3
Кр. судб. већник на допусту
Јовић.

КУПУЈЕМ ЧИСТ ШЛАЈДЕРОВАН
МЕД
и молим за понуде са ценом.
А. ГЕРГЕЧ,
7—10 **Вршац.**

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
ПАЈЕ АНДРЕЈЕВИЋА
У РУМИ
потребује једног шегрта. Ступити може одмах. 447 4-4

ОВИХ ДАНА ИЗАЋИ ЋЕ МОЈОМ НАКЛАДОМ
„МИЛОШ ОБИЛИЋ НА КОСОВУ"
свеопште похвална красна историјска слика, те ми је част, да то јавим штованом општинству.

С одличним поштовањем
С. КОЧОНДА,
накладник у Загребу.

Тражим **АГЕНТЕ.** Понудама ваља приложити фотографију. 465 1-1

ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА 463
ЈОЦЕ КИСЕЛИЧКОГ
у Турском Бечеју
потребује једног доброг млађег спомоћника вешта продавца који говори добро мађарски и немачки; ступити може одма. 1—2

467 **СПОМОЋНИКА**
требам ваљаног, вредног, да је преко 20 година стар, и да је стручњак у мануфактурној роби. — Ступање одмах или за 14 дана, под добрим условима.
Д. В. КРАУС,
1—1 Митровица.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
К. МАТИЋА
457 **У НОВОМ САДУ** 3-3
потребује спомоћника који је вешт продавац. Ступити може одмах.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
Ј. МИХАЈЛОВИЋА
456 **ХРТКОВЦИ (СРЕМ)** 3-3
потребује једног помоћника, мануфактуристе имају првенство.

Галантеријска, нирнбершка, кратке робе и шпецерија трговина
ЂОРЂА ПЕТКОВИЋА
459 У СТАРОМ БЕЧЕЈУ 3 3
потребује једног старијег и једног млађег спомоћника, вични овој струци, а поред тога који говоре немачки и мађарски имају првенство. — Потребан је и један практикант.

МАНУФАКТУРНА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА
СВЕТОЗАРА НИКОЛИЋА
458 МЕЛЕНЦИ (БАНАТ) 3-3
потребује једног млађег и једно старијег спомоћника. Обадвојица нека су добри продавци.

КОНСТАНТИН СТОЈАНОВИЋ
ГРАЂЕВИНСКИ БРАВАР У НОВОМЕ САДУ
ПРЕПОРУЧУЈЕ СВОЈЕ СВАКОВРСНЕ
ЛИМЕНЕ И ОД КАЉЕВА
ШПАРХЕРДЕ
на којима се до 35 процента горива уштеди.
ЗА ПОРТЕ И ГРОБНИЦЕ
ОГРАДЕ
ОД КОВАНОГ ГВОЖЂА
по врло умереној цени, од **7** фор. по метру па на више, и готових се добити може, а кудкамо су боље него оне од лијеваног гвожђа. За солидну послугу јамчи моје многогодишње деловање у месту и околини. — Примам сваковрсне старе метале: бакар, месинг и гвожђе у промену. 7-

КЊИЖАРА ЛУКЕ ЈОЦИЋА
У НОВОМ САДУ.

НОВЕ ШКОЛСКЕ КЊИГЕ.

Мојом накладом изишле су ове нове школске књиге:

1. Часословъ на оупотребленіе въ народны оучилищахъ оустроенный. Одобрен од В. Ц. Шк. Савета 15. (27.) марта 1891. бр. 27/62. Цена . . . . . —·09
2. Ѱалтирь, на оупотребленіе въ народныхъ оучилищахъ оустроенный. Одобрен од В. Ц. Шк. Савета 23. августа (4. септембра) 1891. бр 167/162 Цена . . —·22

   Госп. заменик главног школског референта изјављује, да је књигу прегледао и уверио се, да је она из црк. псалтира прештампана, да се у њој пазило на све титле и акценте, да су у њој сви псалми по реду, а псалми што се у цркви поју по стиховима изложени, према том **да је ова књига од свих досадањих ове врсте издања најбоља,** при том на доброј артији и лепим црквено-словенским писменима разговетно штампана, а цена је према обиму врло умерена.
3. **Повртарство** (кујнска башта) за школу и народ написао Стеван Коњовић, са 38 слика. Цена . . . . . — 40
4. **Воћарство** са 39 слика, написао Стеван Коњовић. Прво издање одобрено од В. С. Шк. Савета бр. 68/160. ex 1889 II. издање. Цена . . . . —·40

Ко на више ових књига поручи, дајем 20% од оригиналне цене у новцу.

1—2 461 **Накладна књижара ЛУКЕ ЈОЦИЋА у Новом Саду.**

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.